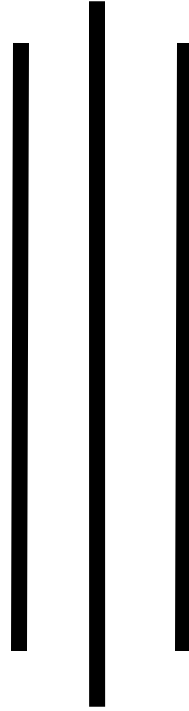

आर्थिक बर्ष २०७६।०७७ को निति, कार्यक्रम तथा बजेट ।

छविसपाथिमेरा गाउँपालिका

बमगाड, जिल्ला

सुदूरपश्चिम प्रदेश नेपाल

२०७६।३।१०

सम्बोधन

गाउँ सभाका अध्यक्ष महोदय
गाउँ सभाका सदस्य ज्यूहरु
प्रमुख अतिथी ज्यू
अतिथी गण ।

छविसपाथिरा गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष तथा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिको संयोजकको हैसियतले यस सम्मानित गाउँ सभा समक्ष आगामी आर्थिक बर्ष २०७६/०७७ को बजेट प्रस्तुत गर्न पाउँदा अत्यन्त गौरवान्तित भएको छु । मुलकलाई संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको युगमा ल्याउने क्रममा जिवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण महान शहिदहरु तथा राष्ट्र प्रति समर्पित दिवंगत आदरणीय नेताहरुमा भावपूर्ण सद्बिन्जलि अर्पण गर्दछु । राष्ट्रियता र स्वाधिनताको रक्षा गर्दै न्यापूर्ण समाज निर्माण र सम्वृद्धिको मार्गमा एकतावद्ध रहेका महान नेपाली नागिरक र राजनीतिक नेतृत्व प्रति उच्च सम्मान प्रकट व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

खण्ड - १ परिचय र समिक्षा

१.१ पृष्ठभूमि

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधान २०७२ जारी भए पश्चात देश विधिवत रूपमा संघीय संरचनामा प्रवेश गरेको छ। तत पश्चात संघ प्रदेश र स्थानीय तहले बजेट पेश गर्न पाउने संवैधानिक व्यवस्था अनुसार गत आ.व. देखि यस गाउँपालिकाले पनि आफ्नो नीति, कार्यक्रम तथा बजेट पेश गर्न सुरु गरेको हो। विगत वर्षका कमी कम्जोरीहरूलाई सच्याउदै यस वर्षको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट थप परिमार्जित र जनमुखि बनाउने कार्यमा गाउँपालिका दृढ रहेको छ। संविधानको अनुसूची ८ र ९ मा उल्लेखित स्थानीय तहको अधिकारको सूची अनुसारका कामहरु र स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बमोजिम गाउँपालिकाले र वडाहरूले गर्ने कार्यहरूको सम्बोधन गर्दै यस आ.व.को नीति कार्यक्रम तथा बजेट पेश गर्न गइरहेको छ।

स्थानीय तहले आफ्नो बजेट प्रत्येक वर्षको असार १० गते भित्र गाउँ सभामा पेश गर्नुपर्ने कानुनी प्रावधान रहेको हुदा नीति कार्यक्रम तथा बजेट पेश गर्न अनुमति चाहन्छु।

१.२ चालु आ.व.को नीति तथा कार्यक्रमको समिक्षा :

चालु आ.व. २०७४।०७५ मा राजश्व बाडफाड तर्फ रु ५ करोड ४७ लाख ६९ हजार शंशोधन गरिएकोमा जेठ मसान्त सम्म रु २ करोड ५२ लाख ९८ हजार ७ सय २७ पैसा ४० खर्च भएको छ। शर्शत तर्फ रु १६ करोड १० लाख शंशोधन गरिएकोमा जेठ मसान्त सम्म रु १६ करोड ३९ लाख ५८ हजार प्राप्त भई आर्थिक वर्षको जेठ मसान्त सम्म रु ११ करोड ९७ लाख १९ हजार ६४ पैसा २४ खर्च भई ७३ प्रतिशत प्रगति भएको छ। समानिकरण अनुदान तर्फ रु १० करोड ८५ लाख ५८ हजार शंशोधित अनुमान रहेकोमा जेठ मसान्त सम्म १० करोड ९५ लाख ८० हजार प्राप्त भई जेठ मसान्त सम्ममा रु ७ करोड ४४ लाख ५७ हजार ६ सय १४ पैसा २९ खर्च भई ६८ प्रतिशत प्रगति रहेको छ। अधिकांस योजनाहरु कार्य सम्पन्नको अन्तिम चरणमा रहेकाले भुक्तानी हुन बाकी भई न्यून प्रगति देखिएता पनि आ.व.को अन्त्य सम्ममा पुजिगत खर्च ८५ प्रतिशत भन्दा बढी हुने अनुमान गरिएको छ। आन्तरिक आय तर्फ १० लाख अनुमान गरिएकोमा आ.व.को जेठ मसान्त सम्म रु ७ लाख २० हजार मात्र आय गरी ७२ प्रतिशत प्रगति भएको छ। सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम तर्फ रु ४ करोड ११ लाख ३० हजार शंशोधित गरिएकोमा दोस्रो चौमासिक अवधि सम्म रु २ करोड ६७ लाख १७ हजार ८ सय खर्च भएको छ।

चालु आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ मा लिइएका नीति तथा कार्यक्रमबाट गाउँपालिकाको आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, पूर्वाधार विकास, वातावरणीय तथा विपद व्यवस्थापन र संस्थागत विकास सेवा प्रवाहा र शुसासनमा महत्वपूर्ण उपलब्धीहरु हासिल भएका छन।

तथापी पहिलो आर्थिक वर्ष भएको हुँदा दरवन्दी अनुसार पदपूर्ति नहुनु, स्रोत परिचालन न्यून अवस्था, संस्थागत विकासमा कमी, नया कानुन तथा कार्यविधिहरु बनाउदै काम गर्नुपर्ने स्थिति, जनसहभागिताको कमीको स्थितिका बावजुत वडाहरुमा हाइटेकहरु प्लाष्टिक घरमा तरकारी खेती संचालन, वासको पलाष्टिक घरमा तरकारी खेती संचालन गरेको छ। त्यस्तै वडा नं. ५ मा १० मेट्रिकटन क्षमताको आलु विउँ भण्डारण घर निर्माणाधिन अवस्थामा रहको छ। वडा नं. ६ मा १६ वटा पलाष्टिक टनेलमा गोलभेडा खेती सुरु गरिएका छ। पशुसेवा तर्फ वडा नं. ७ मा भेडाको प्रवर्द्धन कार्य र वडा नं. ५ थलारामा बाख्राको प्रवर्द्धन वडा न १मा एकिकृत कृषि फार्म स्थापना गरी दुध अन्डाको सहज आपूर्ति कार्य भइरहेको छ। गाउँपालिकाको विभिन्न क्षेत्र जस्तै करकेन्तोला, पचाडा र चिउरीमा डालेघाँसको नर्सरी तथा अन्य बहुवर्षेय घाँसको पकेट क्षेत्र स्थापना गरिएका छ। त्यसैगरी स्वास्थ्य क्षेत्र तर्फ २ वटा स्वास्थ्य चौकीमा ल्याव स्थापना गरिएको छ र ल्याव टेक्निसियनको व्यवस्था गरिएको छ। किशोरीहरूलाई एनिमियाबाट रोकनको लागि विद्यालयमा किशोरीलाई आइरन र फोलिक एसिड चक्की वितरण कार्यलाई प्रावकारी बनाइको छ। विभिन्न वडाहरुमा महिला लक्षित कार्यक्रम संचालन गरि सम्पन्न गरिएको छ साथै गाउँपालिका स्तरीय बाल समुह र किशोरी संजाल गठन गरिएको छ। ओ.टि.सी. सेन्टरको विस्तार र विकास गरिएको छ। महामारी निन्त्रण तथा उपचार, स्वास्थ्यकर्मीको नियमिततामा सुधार गरिएको छ। आयुर्वेद तर्फ विरामीहरूलाई उपचार गर्न बाथरोग सम्बन्धी नयाँ प्रविधिको थालनी गरी उपचार सेवा सुरु गरेको। शिक्षा तर्फ परिक्षा प्राणालीलाई मर्यादित र भर्ना अभियानलाई शसक्त र प्रभावकारी गरिएको छ, शैक्षिक सुधारका लागि SEE कक्षाको लागि ट्युसन कक्षा संचालनको थालनी गरिएको छ। गाउँपालिकामा पानीको गुणस्तर चेक गर्ने प्रविधि निर्माण गरिएको छ।

गाउँपालिकाको संस्थागत विकास तर्फ

- ✓ शुसान कायम गर्न कार्यालयमा विद्युतिय प्राणली CC Camera जडान गरिएको।
- ✓ कर्मचारीहरुको नियमितताको लागि कार्यालयमा विद्युतिय हाजिरीको व्यवस्था गरिएको।
- ✓ कार्यालयका गतिविधिहरु सार्वजनिक गर्न website को व्यवस्था गरिएको।

खण्ड २

आगामि आ.व. २०७६।०७७ को नीति, वजेट तथा कार्यक्रम

२.१ सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र अपोक्षित उपलब्धी

सोच

सम्मृद्ध नेपाल सुखी नेपाली भन्ने नारालाई आत्मासाथ गर्दै कृषि क्षेत्रमा आधुनिकरण गर्न पर्यटन क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्न लघु उद्यम विकास तथा विस्तार गरी पूर्वाधार निर्माण सामाजिक, आर्थिक, मानविय विकास सुधार गर्न, शुसान प्रवर्द्धन गरी जनताको जीवनस्तर माथि उठाउने ।

लक्ष्य

- कृषि पर्यटन, उद्योग तथा वाणिज्य शहकारी, वित्तिय जस्ता क्षेत्रमा आवश्यक वजेट विनियोजन गरी यस क्षेत्रको उल्लेखनिय विकास गर्ने ।
- स्थानीय लोप उन्मुख पोषण युक्त वालीको उत्पादन र प्रवर्द्धनमा विशेष जोड दिने ।
- स्थानीय जातको पशुपालन व्यवसायमा जोड दिने ।
- ब्यवासायमुखी कृषि प्राणालीलाई अवलम्बन गरिने छ ।
- शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, लैंगिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरण जस्ता क्षेत्रको कार्यक्रममा सक्रियता देखाई जनताको जीवन स्तर वृद्धि गर्ने ।
- सडक तथा पुल, सिंचाई, उर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत, संचार जस्ता क्षेत्रको देखिने गरी विकास गर्ने ।
- स्वास्थ्य भवन नभएका वडाहरुमा वडा स्वास्थ्य चौकी भावन निर्माण गर्न वडा नं. ४ र ७ मा स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण गर्न वजेटको व्यवस्था गरिएको छ । साथै वडा नं ५ को अति विकट क्षेत्र थलारामा थप सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई भवन निर्माण कार्य थालनि गरिएको छ ।
- जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- महिनावारी स्वच्छता सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- प्रत्येक वडामा कम्तीमा १ वटा लघुउद्योग विकास कार्यक्रम आगामि आर्थिक वर्षबाट संचालन गरिने व्यवस्था मिलाईएको छ ।
- वितरण मुखी वजेटलाई पूर्ण रुपमा वन्देज लगाइ जनचाहना र उध्यम वशेष योजनालाई प्राथमिकता दिने निति लिइने छ ।
- सम्पन्न हुने योजनाहरुको दिगो व्यवस्थापनको लागि र्ममत संभार कोष खडा गरी उपभोक्ताहरुलाई वढी जिम्मेवार बनाई दिगोपनालाई विशेष जोड दिइनेछ ।
- दुर्गम तथा पिछडिएका वडा तथा टोलहरुलाई लक्षित गरी एकिकृत घुम्ती शिविर संचालन गरिने छ ।
- दैविप्रकोप विपद व्यवस्थापनको लागी आवश्यक सामाग्रीको भण्डारण र व्यवस्थापनको विशेष व्यवस्था गरिने छ ।
- पर्यटन प्रवर्द्धन, एकिकृत वस्ती विकास र सांस्कृतिक सम्वद्धन सम्बन्धी विकास गरिने लक्ष लिएको छ ।
- मौसमी तथा बेमौसमी वोटविरुवा उपलब्धताका लागि गाउँपालिका स्तरमा हाइटेक नर्सरीको व्यवस्था गरी कृषि उद्यम विकासमा विशेष जोड दिइने छ ।

वजेटको उद्देश्यहरु

- गाउँको विकासको लागि कृषि, पर्यटन, साना तथा घरेलु उद्योग र सहकारी लगायतका क्षेत्रको विकासमा जोड दिने ।
- शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, सामाजिक समावेशीकरण जस्ता क्षेत्रको विकास गरी मानव विकास सूचाकांक विद्धि गर्ने ।
- पूर्वाधारको विकास गरी जनताको जीवनस्तरमा सहजता ल्याउने ।
- जनताले पाउने सेवा र सुविधा सरलरुपमा उपलब्ध गराउने ।
- वन वातावरण तथा विपदव्यवस्थापन र शुसान तथा संस्थागत विकासमा जोड दिने ।

२.२ वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका प्रमुख नीति तथा आधारहरु

२.२.१ समर्ग नीति तथा आधारहरु

- ✓ यस छविसपाथिभेरा गाउँपालिकाको चौतर्फी विकासको लागि कृषि, पर्यटन साना तथा घरेलु उद्योग, शहकारी, शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, तथा सरसफाई, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता विषयहरुलाई प्राथमिकता दिने नीति लिइने छ ।

- ✓ सडक, पुल, सिंचाई उर्जा लघु तथा साना जलविद्युत आयोजना र संचार क्षेत्रको विकासको लागि उचित कदम चालिने छ ।
- ✓ विद्युत नपुगेको टोलमा सौर्य उर्जाको लागि पहल गरिने छ ।
- ✓ जनतालाई शुसानको प्रत्याभूति हुने गरी सेवा र सुविधालाई सहज र छिटो छरितो वाइने छ ।
- ✓ छविसपाथिभेरामा अवस्थित वान्नी मष्टा, थलिदुर्गा सुर्मा, टीकाचुली, टाकुले सिद्धवावा, पाथिभेरा, वासुधारा, भैरवथान लगायतका सबै इष्टदेवलाई एकिकृत धार्मिक स्थलको रूपमा विकास गर्ने तथा वान्नी चैतली र विर्सती मेलालाई व्यवस्थित गरी लोप हुन लागेको संस्कृतिको जगेर्ना गरी आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

वजेट तर्जुमाका आधारहरु :

अध्क्ष महोदय अव म आगामि आ.व. ०७६।०७७ का लागि वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा लिइएका मुख्य आधारहरु प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

- ✓ नेपालको संविधानको अनुसूची ८,९ मा उल्लेखित स्थानीय तहका एकल तथा साभा अधिकारको सूची
- ✓ स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४
- ✓ राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तआयोग ऐन, २०७४
- ✓ अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- ✓ संघीय सरकारले अवलम्बन गर्ने आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरु
- ✓ संघीय सरकारको वजेट वक्तव्य २०७६।०७७
- ✓ प्रदेश सरकारको वजेट वक्तव्य २०७६।०७७
- ✓ स्थानीय तहको वार्षिक वजेट तथा वजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ (परिमार्जित)
- ✓ सम्वद्ध मन्त्रालयका मार्गदर्शन र निर्देशनहरु
- ✓ सम्वन्धित ऐन नियमावलीहरु
- ✓ स्थानीय जनताका आकांक्षा र आवश्यकता

२.२.२ क्षेत्रगत नीति तथा आधारहरु

१ आर्थिक विकास क्षेत्र

क) कृषि क्षेत्रलाई स्थानीय उत्पादनको प्रमुख क्षेत्रकोरूपमा विकास गरिने छ । प्रमुख वालीहरुको उत्पादनमा आत्मनिर्भर हुने नीति लिइनेछ । सिंचाई मल खाद्य विउविजनको उपलब्धतामा जोड दिइनेछ । पशुजन्य उत्पादनका कार्यक्रम लाई प्रोत्साहन दिइनेछ ।

ख) एक गाउँ एक उत्पादन कार्यक्रम मार्फत ठूला कृषि तथा पशु पालन परियोजनाहरुको संचालनको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी विशेषयज्ञ को सिफारीसको आधारमा विशेष अनुदान दिने व्यवस्था गरिने छ ।

ग) प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकरण परियोजनाको क्षेत्र विस्तार गरी पकेटलाई ब्लक, ब्लकलाई जोनमा परिणत गर्न व्यवसायीक उत्पादन र व्यवसायीकरणमा विशेष अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।

घ) लघु तथा साना घरेलु उद्योग स्थापना तथा संचालनार्थ दर्ता प्रक्रिया सहज गरी अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइने छ ।

ङ) सुख्खा तथा वर्षाको पानीको भरमा खेती गरिरहेका क्षेत्रको लागि पानी संकलन गर्न पोखरी, थोपा सिंचाई, स्पिडकलर लगायतका सुक्ष्म सिंचाई प्राविधिको प्रयोग गर्ने नीति लिइने छ ।

च) व्यवसायमा संलग्न कृषकहरुलाई समयानुकूल तालिम, भ्रमण तथा पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था यसै आ.व. देखि कार्यान्वयनमा ल्याउने प्रयास गरिनेछ ।

छ) गाउँपालिकाको व्यवसायीक कृषिको वाधकको रूपमा रहेको धौडो प्रथालाई पूर्ण रूपमा वन्देज गरी बधुवा तथा व्यवस्थित पशुपालनमा जोड दिइनेछ । साथै आ.गामी आ.व देखि धौडो पूर्ण रूपमा वन्देज गर्ने वडा तथा टोललाई थप अनुदान दिने व्यवस्था गरिने छ ।

ज) आलु पकेट क्षेत्रमा कृषकहरुलाई आलु उत्पादन, भण्डाराण, वजारीकरण र प्रवर्द्धनमा अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।

झ) पशुहरुमा कृतिम गर्भाधान कार्यक्रम लागु गराइने छ ।

ञ) स्वच्छ मासु उत्पादन र विक्रिमा जोड दिइने छ ।

ट) युवा लक्षित कार्यक्रममा जोड दिइने छ ।

ठ) विभिन्न किसिमका पशु, कृषि जन्य पदार्थहरु स्थानीय स्तरमा उत्पादन गर्न लगाई आयातित वस्तु भन्दा स्थानीय स्तरका वस्तु उपभोगमा जोड दिइने छ ।

ड) शहकारीको विकासमा जोड दिइने छ ।

ढ) पर्यटन विकासका लागि विभिन्न धार्मिक, सांस्कृतिक क्षेत्रहरुको प्रचार प्रसार गरिने छ ।

ण) गाउँपालिका भित्र उपलब्ध खनिज पदार्थ तथा खानीको खोज अनुसन्धान गरी उत्खननलाई प्राथमिकता दिइने नीति लिइने छ ।

२. सामाजिक विकास क्षेत्र :

- ✓ यस गाउँपालिका भित्र रहेका ५ वटै स्वास्थ्य संस्थामा अत्यावश्यक औषधिहरूको अभाव नहुने गरी व्यवस्था मिलाइने छ ।
- ✓ प्रत्येक वडामा कम्तिमा १ वटा खोपकेन्द्र रहने गरी मासिक रूपमा नियमित खोप कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ✓ खोप कार्यक्रममा उत्कृष्ट काम गर्ने स्वास्थ्यकर्मीलाई पुरस्कृत र लापरवाही गर्ने स्वास्थ्यकर्मीलाई डण्डित गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- ✓ सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढंगले संचालन गरी नियमित गर्भ जाँच तथा संस्थागत सुत्केरी कार्यक्रमलाई अभियानको रूपमा संचालनमा ल्याइने छ ।
- ✓ बालविवाह न्यूनिकरण गर्न विहेवारी २० वर्ष पारी अभियानका लागि सचेतना मुलक क्रियाकलाप संचालन गरिने छ ।
- ✓ परिवार नियोजन सेवाको प्रभावकारीरूपमा कार्यान्वयन गरी परिवार नियोजनका साधनहरूको प्रयोग दर बढाइने छ ।
- ✓ कोट चौघानपाटा स्वास्थ्य चौकीमा डिफ्रीज सोलारको व्यवस्थापन गर्न पहल गरिने छ ।
- ✓ प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाहरूमा इन्टरनेट र कम्प्युटरको व्यवस्था गर्न प्रयास गरिने छ ।
- ✓ वडास्तर संचालित बर्थिङ सेन्टरमा आवश्यक जनशक्ति र भौतिक सामाग्रीहरूको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- ✓ गाउँपालिकावाट महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई थप प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिने छ । प्रोत्साहन सुविधा दिदा आमा समूहको बैठक र आमा वच्चाको स्वास्थ्यको लागि गरेको कामलाई आधार मानिने छ ।
- ✓ गाउँपालिकाको खाद्य सुरक्षा योजना निर्माण गरी खाद्य असुरक्षितमा सामुदायलाई खाद्यान्नमा पहुँच वृद्धि गर्ने नीति लिइने छ ।
- ✓ पोषण कार्यक्रमलाई सक्रियता पूर्वक संचालन गर्न बहुक्षेत्रीय पोषण योजना अन्तर्गतका क्षेत्रगत क्रियाकलापलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- ✓ यस गाउँपालिकामा न्यूनतम १५ शैया सम्मको सुविधा सम्पन्न अस्पतालको निर्माणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गराइने छ ।
- ✓ एम्बुलेन्स सेवा संचालनको लागि पहल गरिने छ ।
- ✓ वडा स्तरमा किशोर किशोरी संजाल गठन गरी किशोर किशोरी कार्यक्रम थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
- ✓ आयुर्वेद उपचार पद्धतिलाई निरन्तरता दिइने छ र आयुर्वेद शाखामा औषधीको अभाव हुन दिइने छैन ।
- ✓ विद्यार्थी भर्ना अभियानलाई प्रभावकारी बनाई सबै बालबालिकालाई विद्यालय शिक्षाको दायरामा ल्याइनेछ ।
- ✓ निशुल्क पाठ्यपुस्तक वितरण तथा जेहेन्दार र गरीब विद्यार्थीहरूका लागि छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी शिक्षामा पहुँचको सुनिश्चितता गरिने छ ।
- ✓ शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि निरन्तर विद्यार्थी मुल्यांकन, शैक्षिक सामाग्री तथा भौतिक सुविधाको विस्तार र शिक्षकहरूलाई पुर्नताजकिय तालिम उपलब्ध गराइने छ ।
- ✓ सिंगो गाउँपालिकालाई साक्षर बनाउन पहल गरिने छ ।
- ✓ खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता र जिवीकोपार्जन तर्फ “गुणस्त्री र दिगो खानेपानीको आवश्यकता पूर्ण सरसफाई छाउ गोठ मुक्त स्वच्छता छविसपाथिभेराको प्रतिबद्धता” भन्ने नारालाई ग्रामीण जलश्रोत व्यवस्थापन परियोजना मार्फत कार्यान्वयन गरी उपलब्धी हासिल गरिने छ । पानीका मुहानको गुणस्तर चेकजाँच गरिने छ ।
- ✓ मुटु रोग, मृगौला रोग जस्ता ठुला रोगवाट जीवन मृत्युको सैयामा रहेका नागरिकलाई मापदण्ड तोकी विशेष आर्थिक अनुदान दिने विगत वर्षको नीतिलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिइने छ ।
- ✓ मदिरा उत्पादन वितरण र उपभोगमा नियन्त्रण गरिने छ र विक्रि वितरणमा पनि निश्चित मापडण्ड अपनाइने छ ।
- ✓ महिला बालबालिका जेष्ठ नागरिक अपांग, दलित, आदिवासी जनजाती समुदायमा लक्षित कार्यक्रम संचालन गरी लैंगक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणमा जोड दिइने छ ।
- ✓ युवाहरूका लागि खेलकुद सीप तथा उद्यमशिलता विकास गर्न युवा क्लब गठन गरी युवालाई सृजनशिल बनाइने छ ।
- ✓ गाउँपालिका स्तरमा १ प्राविधिक शिक्षालयको स्थापनाको लागि आवश्यक पहल गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
- ✓ छविसपाथिभेरा गाउँपालिका भरिका प्रत्येक वस्तीमा “एक घर एक धारा” को नीति प्रभावकारीरूपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- ✓ सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि स्थानीय सरकार अभिभावक, शिक्षक, व्यवस्थापक, गैरसरकारी संघ संस्था लगायतको सम्पूर्ण सरोकारवालको सहकार्यमा शैक्षिक गुणस्तर सुधारका प्रायासहरूलाई अघि बढाउने कार्य अभिलम्ब सुरु गरिने छ ।

- ✓ “सामुदायिक विद्यालयको रूपान्तरणका निमित्त उत्प्रेरित एवं समर्पित शिक्षक” भन्ने नारालाई आत्मासाथ गर्दै प्रत्येक वर्ष शिक्षक कार्य सम्पादनका आधारमा उत्कृष्ट शिक्षक छनोट गरि Teacher of the year घोषणा गरिने छ ।
- ✓ छविसपाथिभेरा गाउँपालिका भित्र रहेका विपन्न टुहुरा, फरक क्षमता अपांगता तथा शहिदका छोराछोरीलाई शिक्षाको पहुँचमा ल्याउन आवास सहितको छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- ✓ शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि दशक (२०७६-२०८५) सार्थक बनाउन “विद्यार्थि ल्याउँ, टिकाउँ र सिकाउँ” अभियान संचालन गरिने छ ।
- ✓ अन्तराष्ट्रिय राष्ट्रिय दातृ संघ संस्था तथा सहकारीसँग साभेदारी गर्ने कार्यक्रम अगाडि वढाइने छ ।
- ✓ छविसपाथिभेरा गाउँपालिका भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयमा न्यूनतम भौतिक पूर्वाधार पुरा भएको वा नभएको लागत राखि भौतिक पूर्वाधारमा न्यूनतम मापडण्ड पुरा हुने गरी कक्षा कोठा, प्रयोगशाला, फर्निचर, खानेपानी, शौचालय जस्ता भौतिक पूर्वाधारको सुनिश्चता गरिने छ ।
- ✓ “स्वास्थ्यका लागि खेल, राष्ट्रकालागि खेल” भन्ने नारालाई आत्मासाथ गर्दै खेलकुदको माध्यमबाट स्वच्छ, सक्षम र अनुशासित नागरिक तयार गर्न सामुदायिक विद्यालयको सहभागितामा प्रत्येक वर्ष अध्यक्ष रनिङ शिल्डको आयोजना गरिने छ ।
- ✓ छविसपाथिभेरा गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयका कार्यक्रमहरूमा एकरूपता ल्याउन एकिकृत शैक्षिक क्यालेन्डरको निर्माण गरी कार्यान्वयनको विषयमा जोड दिइने छ ।
- ✓ शिक्षालाई प्राविधिक व्यवसायिक सिपमुलक र रोजगारमुलक एवं जनमुखी बनाउन गाउँपालिकामा प्राविधिक विद्यालय स्थापनाका लागि पहल गरिने छ ।
- ✓ छविसपाथिभेरा गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूको क्षमता वृद्धि विकासका लागि तालिम कार्यशाला गोष्ठी स्वअध्ययन अनुसन्धान पेशागत नेटवर्किङ सुपरिवेक्षण अनलाईन सिकाई जस्ता पद्धतिहरूको विकास गरि शिक्षकहरूलाई अवलोकन भ्रमण जस्ता कार्यक्रमहरूसमेतको सुरुवात गरिने छ ।
- ✓ छविसपाथिभेरा गाउँपालिका भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरू मध्येबाट कम्तिमा १ आर्थिक वर्षमा एक सामुदायिक विद्यालय प्रविधिमैत्री विद्यालय बनाउन पहल गरिने छ ।
- ✓ शैक्षिक शत्रुको सुरुवाति समयमै छविसपाथिभेरा गाउँपालिका भरिका शैक्षिक संस्थाहरूमा पाठ्य पुस्तक पुऱ्याउने व्यवस्था गरिने छ ।
- ✓ यस गाउँपालिकाका सामुदायिक विद्यालयहरूका आधारभुत तहको अन्तिम परिक्षा लाई व्यवस्थित मर्यादिन र प्रभावकारी बनाइने छ ।
- ✓ आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवालालाई थप प्रभावकारी बनाउने नीति लिइने छ ।
- ✓ यस गाउँपालिकाका विभिन्न वडाहरूमा परिवार नियोजन, वन्ध्याकरण घुम्ती शिविर जस्ता विभिन्न खाले स्वास्थ्य सम्बन्धिका शिविरहरूको थालनी गरिने छ ।
- ✓ स्वास्थ्य सेवालालाई प्रभावकारी बनाउन समयमै सबै स्वास्थ्य संस्थामा औषधी आपूर्ति गरी स्वास्थ्य चौकीमा भएका ल्यावहरूलाई व्यवस्थित गरी रोग निदात्मक कार्यक्रमलाई वढी प्रभावकारी बनाइने छ ।
- ✓ कुपोषणबाट देखिने समस्या समाधानका लागि बहुउद्देशिय पोषण योजना कार्यान्वयन तथा पोषण प्याकेजलाई निरन्तरता दिई सुकेनास, पुट्केपना, ख्याउनेपन देखिने जस्ता समस्याको समाधानको न्युनिकरण गर्ने लक्ष लिइने छ ।
- ✓ महिला शसक्तिकरणका माध्यमबाट समाजमा देखिने लैंगिक हिंसा सामाजिक विवेधको अन्त्य गर्न महिला सिपमुलक कार्यक्रममा विशेष जोड दिइने छ ।
- ✓ किसोरी आमावाट हुने जन्मदर तथा कम उमेरमा हुने गर्वधारण घटाउन यौन शिक्षा र प्रजना स्वास्थ्य सेवालालाई प्रभावकारी गरिने छ ।
- ✓ समाजमा पछिपरेका वर्ग समुदायको जीवन स्तरमा सुधार ल्याउन एक घर एक हात धुने स्टेशन निर्माण अभियानलाई विस्तार गरिनेछ ।

३. पूर्वाधार विकास क्षेत्र

१. दिर्घकालिन सोचका साथ दिगो विकासको अवधारण अनुरूप बहुयामिक हुने गरी प्रत्येक वडामा एक एक वटा ठुला गाउँपालिकाका गौरवका आयोजनाहरू सुरुवात गरिने छ । जसले स्थानीय जनतामा परिवर्तनको प्रत्यक्ष महसुश हुने छ र वढी भन्दा वढी जनता लाभान्वित हुने गरी कार्य गर्ने नीति लिइने छ ।
२. विद्युतिकरण गाउँपालिकाका सबै वडाहरूमा ५ वर्ष भित्र विद्युत सेवा उपलब्ध गराइने छ । “घर घरमा विजुली जन जनमा सेयर” लाई आत्मसाथ गर्न गाउँपालिका क्षेत्रमा विद्युतको व्यवस्थापन गर्न ग्रामिण विद्युतकरणलाई राष्ट्रिय प्रसारण लाइन सँग जडान गरी दुर दराज सम्म विस्तार गर्ने नीति लिइने छ र स्थानीय लघु जलविद्युत आयोजनावाट उत्पादित विजुलीको वितरण कार्यलाई व्यवस्थित र अपनत्वकरण गर्न प्रत्येक घरले शेयर लगानी गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

३. प्रत्येक वडामा मोटरवाटो पुऱ्याउने गरी वजेट विनियोजन गरिने छ । सडकको पहुँच पुगेपछि स्थानीय वासिन्दालाई आवतजावत र उत्पादित वस्तुलाई वजार सम्म पुऱ्याउन सहज बनाइने छ ।
४. निर्माण हुने सडकको मापडण्ड बनाई सम्भाव्यता अध्ययन गरी सडकरुको चौडाइ ७ मिटर, Side Drain र तत्कालै वृक्षारोपण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
५. भवन संहिता, नक्सापास, भवन निर्माण, गर्ने पद्धतिको विकास गरिने छ ।
६. सिंचाइ कुलो निर्माण तथा मर्मत सम्भार गरी कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्न जोड दिइने छ ।
७. लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनावाट विद्युत उत्पादन गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
८. सौर्य उर्जा प्रविधिलाई महत्व दिइने छ ।
९. स्थानीय भाषामा प्रकासित पत्रपत्रिका र संचालित एफ.एम. रेडियोलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
१०. गाउँपालिकाका सेवा र सूचनाहरु अनलाइनमार्फत प्रभावित गरी सेवा र सूचनामा सबैको पहुँच पुऱ्याउन गाउँपालिका र वडाहरुवाट उपलब्ध हुने सेवा सुविधाहरुलाई विद्युतिय प्राणालीका माध्यामवाट उपलब्ध गराउने व्यवस्थालाई प्रभावकारी तुल्याइने छ ।
११. प्रत्येक वडामा १ वटा सेवा केन्द्रको स्थापना गरि वडापालिका भित्र आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण सूचना सेवा वजार पत्रपत्रिका, किनमेल केन्द्र, भण्डारण, वजार, जीमखाना आदि व्यवस्था गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरी प्रक्रिया अगाडि वढाइने छ ।
१२. गाउँपालिका भरी रहेका मोटरवाटो विस्तार कार्यक्रम (वाटो चौडाई, मोड फाराकिला, कल्भर्ट निर्माण, वृक्षारोपण, पानी निकास, कालोपत्रे र वाटोको किनारामा वृक्षारोपण गर्ने कार्यक्रम) अभिलम्ब सुरु गरिने छ ।

दिर्घकालिन पूर्वाधार

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र वसपार्क सडक वत्ती गाउँपालिका परिसरमा १ कर्बडहल फराकिलो खेलमैदान हाटवजार विद्वाआश्रम शैक्षिक प्रतिष्ठान केन्द्र, अध्ययन प्रतिष्ठान केन्द्र जस्ता क्षेत्रहरुको पहिचान गरी प्राथमिकताको आधारमा योजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।

४. वनवातावरण तथा विपद व्यवस्थापन क्षेत्र

१. वातावरण तथा जलवायुमैत्री पूर्वाधारको विकासमा जोड दिइने छ । वनक्षेत्रको वैज्ञानिक ँव दिगो व्यवस्थापन गरी आर्थिक रूपले महत्वपूर्ण वनस्पती तथा जडिवुटीको प्रशोधनमा नीजि तथा सामुदायिक संस्थालाई सहभागि गराइने छ ।
२. वाढी पहिरो भूक्षय तथा महत्वपूर्ण जडिवुटीको संरक्षण गर्न छाडा चरन, जथाभावी कटानी, वन अतिक्रमण जस्ता क्रियाकलाप रोकी वन जंगलको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने नीति लिइने छ । जडिवुटी नर्सरी स्थापना गर्न पहल गरिने छ ।
३. सडक तथा अन्य पूर्वाधार निर्माण गर्दा विपद जोखिम न्यूनिकरण उपायहरु अवलम्बन गरी विकास र विपद व्यवस्थापनलाई एकिकृत ढंगले अगाडी वढाइने छ ।
४. वातावरण तथा सरसफाई कार्यक्रम संचालन गरी वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन वारे जनचेतना अभिविद्धि गराइने छ ।
५. भूक्षय तथा जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यलाई प्राथमिकता दिइने छ । अवलम्बन गरिने छ ।
६. विपद व्यवस्थापनको लागि आवश्यक खाद्यान्न,लत्ताकपडा र अन्य आवश्यक सामाग्रीहरुको भण्डारण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिई कार्यान्वयन गरिने छ ।
७. सार्वजनिक तथा नीजी खाली जग्गामा वृक्षारोपण कार्यलाई विशेष जोड दिइनेछ ।
८. विपदका समान्य जोखिमको लेखाजोखा, पहिचान, अनुगमन र पूर्व चेतावनी प्रणाली सुदृढ गरी ब्याप्त जोखिमका कारक तत्वहरु न्यून गर्न प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि विपद पूर्व तयारीलाई शसक्त बनाइने छ ।
९. यस गाउँपालिका भित्र रहेका सामुदायिक तथा नीजी वनको संरक्षण गरी वनपैदावार वस्तुको उत्पादन संरक्षण र प्रवर्द्धनमा विशेष ध्यान दिइने छ ।
१०. विपद जोखिम न्यूनिकरण स्थानीय प्राथमिकतामा राख्ने तथा यसको कार्यान्वयनको लागि ससक्त संस्थागत व्यवस्था सुनिश्चितता गर्ने गरिने छ ।
११. गाउँपालिका भरीमा विपदको हिसावले जोखिममा रहेका वस्ती पहिचान गरी प्राकृतिक प्रकोपवाट हुने क्षती न्यूनिकरणमा सहयोग हुने नीति तथा कार्यक्रमको अवलम्बन गरिने छ ।
१२. प्रत्येक वडामा विपद पूर्व विपदकालिन विपद पछिका कार्य व्यवस्थापन गर्न विपद कोषको स्थापना गरिने छ ।

५. शुसान तथा संस्थागत विकास क्षेत्र

१. गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई अध्ययन अवलोकन भ्रमण तथा तालिम उपलब्ध गराई क्षमता विकास गरिने छ ।
२. सार्वजनिक सुनुवाई समाजिक परिक्षण गरी शुसासन प्रवर्द्धन गरिने छ ।

३. नागरिक वडापत्र, सोधपुछ, कक्षको व्यवस्था र सूचना प्रविधिको प्रयोगद्वारा सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
४. वित्तिय अनुसन्धान कायम राख्न जेठ मसान्त सम्म कार्य सम्पन्न गरी भुक्तानी लिन जोड दिइने छ र पेशिक दिने प्रावधानलाई नियन्त्रण गरिने छ ।
५. योजना संचालन गर्न उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरूलाई अभिमुखिकरण गरी रु ३ लाख भन्दा बढीका आयोजना, कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा सूचना पाटी राख्ने र गुणस्तरीय काम गर्ने परिपाटीको विकास गरिने छ ।
६. आन्तरिक श्रोत लेखा परिक्षण कार्यमा गाउँपालिकाको सक्रिय सहयोग रहने छ ।
७. नागरिक असन्तुष्टि सर्वेक्षणफाराम विकसित गरी प्रत्येक वडा र गाउँपालिकामा समेत सेवा ग्राहीको प्रतिक्रिया वृद्धि सेवा प्रवाहलाई अझ छिटो र छरितो र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
८. गाउँपालिका भरिका कर्मचारीहरूलाई कार्य सम्पादनका आधारमा उत्कृष्ट काम गरेवापत उचित पुरस्कार तथा दण्डको व्यवस्था गरी उत्कृष्ट कर्मचारीलाई पुरस्कृत गरिने छ ।
९. गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने हरेक कृयाकलापहरूमा ब्यापक जनसहभागिता गराई पारदर्शी समता र समानताका आधारमा प्रभावकारी ढंगले विधिको शासनको उच्चतम तथा नविनतम उपयोग गरिने छ ।
१०. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यामद्वारा दिगो शान्ती शुसान विकास र समृद्धिको आकांक्षा पुरा गर्न स्थानीय प्रशासनलाई स्वच्छ, सुक्ष्म निषपक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टचारमुक्त जन उत्तरदायी र सहभागिता मुलक बनाउदै स्थानीय तहबाट प्रदान गरिने सेवा सुविधामा जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित हुने गरी शुसासन प्रयाभुति गराइने छ ।
११. नागरिकहरूलाई स्थानीय सरकारले मुस्कान सहितको सेवा प्रादन गरिने नीति लिइने छ ।
१२. न्यायिक समतिलाई सक्षम र सबल बनाउन क्षमता विकास मुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति लिइने छ ।
१३. यस गाउँपालिकामा रहेका करार तथा सेवा करारका कर्मचारीहरूको आगामि आ.व. ०७६।०७७ सम्म नविकरण गरिने छ ।

आगामी आर्थिक वर्ष ०७६।०७७ मा प्राप्त वजेट सिलिडको आधारमा वार्षिक वजेट प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।
आर्थिक वर्ष ०७६।०७७ को लागि रु ४६ करोड ३५ लाख ३४ हजार प्रस्तावित गरिएको छ ।

- **जस अन्तर्गत राजश्व तर्फ** : केन्द्र सरकारबाट रु ६ करोड २३ लाख र आन्तरिक आम्दानी तर्फ रु १७ लाख १० हजार गरी जम्मा ६ करोड ४० लाख १० हजार रकम प्रस्तावित गरिएका छ ।
- **नेपाल सरकार अनुदान तर्फ** : वित्तिय समानिकरण अनुदान अन्तर्गत नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान रु ९ करोड ९६ लाख, प्रदेश सरकारबाट ७९ लाख २४ हजार र शर्सत अनुदान तर्फ नेपाल सरकारबाट प्राप्त रु १९ करोड २० लाख, विशेष अनुदान केन्द्रबाट १ करोड प्रदेश वाट १ करोड, सम्पुरक अनुदान केन्द्रबाट १ करोड, प्रदेशवाट रु १ करोड र समाजिक सुरक्षा रकम गरी जम्मा रु ४६ करोड ३५ लाख ३४ हजार प्रस्तावित गरिएको छ ।
- **सामाजिक सुरक्षा तर्फ** रु ६ करोड अनुमान गरिएको छ ।

अन्तमा यस गाउँसभाको दोस्रो अधिवेशनमा आफ्नो उल्लेख्य सहभागिता जनाउनु भएका प्रमुख अतिथि, विशिष्ट अतिथि, गाउँसभा सदस्य, पत्रकार, मरोरा सहयोगी हातहरु, कर्मचारी मित्र लगायत सम्पूर्ण उपस्थित महानुभावहरूलाई धन्यवाद प्रकट गर्न चाहन्छु । साथै हाम्रो छविस पाथिभेरागाउँपालिकामा आर्थिक समृद्धि हासिल गरी जनताको जीवनस्तरमा सकारात्मक परिवर्तन हुने क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिनेछ । र यस गाउँपालिकाको समृद्धिको लागि हामी सबै जुटौं भन्ने हार्दिक आव्हान गर्दै सार्वभौम सत्ता सम्पन्न सम्पूर्ण जनताको बान्नी मष्टा, थलीदुर्गा र कोट भैरव देवताले सबैको रक्षा गरुन ।

धन्यवाद